

Klimaatadaptatieplan Houten 2022-2027

Samenvatting

Regenbuien worden extremer. Perioden van grote droogte duren langer en temperaturen zijn zomers hoger. De verandering van het klimaat is merkbaar en geeft ook vaker overlast. Volgens de voorspellingen worden deze gevolgen alleen maar groter als we niet in actie komen. Met het Klimaatadaptatieplan Houten 2022- 2027 geven we aan hoe we de kwetsbaarheid voor de gevolgen van klimaatverandering in de gemeente Houten willen verkleinen en in 2040 klimaatproof willen zijn.

Kwetsbaarheden

De gemeente Houten is door klimaatverandering kwetsbaar voor wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen. Sinds het begin van de vorige eeuw is het 30% natter geworden in onze regio. Naast meer en intensere neerslag, heeft klimaatverandering langere perioden van droogte tot gevolg. Het aantal zomerse dagen (> 25 graden) kan in 2050 bijna zijn verdubbeld ten opzichte van nu. Wateroverlast vormt vooral in de bebouwde omgeving een bedreiging. Bij een hevige bui die zich volgens de statistieken eens per 10 jaar voordoet, zijn er 81 locaties met in totaal 323 panden waar naar verwachting schade door instromend water ontstaat. Bij een extreme bui die zich volgens de statistieken eens per 100 jaar voordoet, zijn dit 345 locaties met in totaal 1283 panden. Eén derde van de wegen zal dan ook onder water staan (> 15cm). Deze wegen zijn dan nog wel (langzaam) te berijden. Bij een extreme bui die zich volgens de statistieken eens per 500 jaar voordoet, staan alle wegen in Houten enkele uren blank. Tijdens een dergelijke extreme bui zijn de hoofdwegen zoals de Rondweg nog wel (langzaam) te berijden met uitzondering van de tunnel van de Koppeling.

Voor hitte is Houten minder kwetsbaar omdat de gemeente veel groen heeft en het buitengebied meestal dichtbij is. Toch kunnen de gevoelstemperaturen in het dicht bebouwde Houten-centrum en Castellum tot wel 15 °C hoger zijn dan in het buitengebied. Dit is het stedelijk hitte-eiland effect. Juist in deze gebieden woont een hoog percentage 65+ers. Het voorkomen van hittestress bij kwetsbare ouderen is hier een aandachtspunt.

Het gemiddelde jaarlijkse neerslagtekort stijgt naar verwachting van 150-180mm in de huidige situatie tot 210-240mm in 2050. Vooral nieuw aangeplante bomen en struiken zijn erg gevoelig voor droogte. In 2019 en 2020 hadden we extreem droge zomers waardoor er 10 watergeefrondes extra nodig waren voor bomen in de openbare ruimte.

De kans op een overstroming door een dijkdoorbraak van de Lekdijk is klein, maar de gevolgen van zo'n doorbraak zijn groot. Bij een dijkdoorbraak blijven in de gemeente alleen een deel van 't Goy en enkele kleine delen van Houten-Oost droog. In een groot deel van Houten komt 0,5 - 1,5 meter water te staan. In de laaggelegen gebieden van het Eiland van Schalkwijk kan het water zelfs tot 5 meter stijgen. De evacuatie routes via de A12 en A27 komen deels onder water te staan.

Ambitie

In 2040 willen we als gemeente Houten klimaatbestendig zijn en onze kwetsbaarheden hebben aangepakt. De ambitie van Houten is dat bij een bui die qua hevigheid éénmaal in de 100 jaar (bui T=100) voorkomt het hemelwater niet mag leiden tot ernstige wateroverlast of schade zoals economische schade, (verkeers-) onveiligheid, verminderde leefbaarheid en verminderde volksgezondheid. De openbare ruimte moet in staat zijn extreme buien te verwerken zonder dat er schade ontstaat in aangrenzende panden of dat wegen onbegaanbaar worden voor hulpdiensten. Tijdelijke wateroverlast in het stedelijke gebied (op straat) blijft acceptabel. De leefomgeving moet tijdens perioden van (langdurige) extreme hitte leefbaar blijven. Langdurige droogte mag niet leiden tot structurele schade aan bebouwing, funderingen, wegen, groen, water en vitale en kwetsbare functies. Doelen voor overstroming werken we later uit in regionaal verband, omdat deze nog niet voldoende in beeld zijn.

Strategie

In ons klimaatadaptatieplan beschrijven wij vijf speerpunten waarmee wij onze ambitie willen bereiken.

Speerpunt 1: Nieuwbouw- en herstructurering klimaatadaptief

Om nieuwe problemen in de toekomst te voorkomen hebben wij de intentie om voor nieuwbouw, herstructurering en renovatie uit te gaan van de recent gepubliceerde eisen in "Afspraken voor klimaatadaptief bouwen" van de Provincie Utrecht'. In het traject 'Bouwen aan Houten', maken wij de integrale afweging om deze afspraken te ondertekenen. Als onderbouwing van de keuze, brengen wij de haalbaarheid van de eisen in beeld voor een concreet ontwikkelingsplan in onze gemeente in relatie tot andere ruimtelijke opgaven. De eisen hebben vooral impact op de maatregelen die bij bouwplannen nodig zijn om te voorkomen dat afstromend regenwater tot problemen leidt. Een ontwikkelaar dient zijn plan af te stemmen op de mogelijkheden die het perceel biedt. We willen ook intensiever gaan

optrekken met grotere woningeigenaren, zoals woningcorporatie Viveste, voor bijvoorbeeld de aanpak van risicolocaties met corporatiewoningen en het beperken van verharding in tuinen. Klimaatbestendig handelen gaan we borgen in visie en beleid. In nieuwe ruimtelijke en bouwontwikkelingsplannen (zoals Bouwen aan Houten) willen we een verplichte klimaatadaptatieparagraaf en klimaattoets opnemen.

Speerpunt 2: De stad als spons

We houden water zoveel mogelijk lokaal vast door te infiltreren in de bodem en benutten het voor bijvoorbeeld onze groenvoorzieningen in droge perioden. Hierbij gaan we door met de ingezette aanpak die is vastgesteld in het Water en Rioleringsplan (WRP) 2020-2025. Het van de riolering afkoppelen van verharding versterkt de sponsfunctie van de buitenruimte en helpt problemen door extreme neerslag te voorkomen. In de komende jaren willen we, zoals vastgesteld in het WRP, jaarlijks 7.500 m² verharding afkoppelen.

Vergroenen is een effectief, relatief goedkoop en populair middel voor het opvangen van de effecten van klimaatverandering, zoals hittestress en wateroverlast. We gaan veel meer groenstroken geschikt maken voor wateropslag en infiltratie door deze te verlagen. De komende jaren verwijderen we per jaar tot zo mogelijk 3.250m² verharding en zetten we op 50 parkeervakken verharding om in waterpas-serende verharding. Om in 2040 beschermd te zijn tegen schade door water in panden bij een bui T=100 gaan we op 345 locaties (met in totaal 1.283 panden) de openbare ruimte aanpassen. De kosten hiervan zijn voor maatregelen in de openbare ruimte begroot op 10,1 miljoen euro, ofwel jaarlijks ca. 500.000 euro. Dit is eerder al vastgelegd in het WRP 2020-2023.

Speerpunt 3: Leefbaarheid bij hitte

Conform de "Afspraken voor Klimaatadaptief bouwen" streven we naar tenminste 40% schaduw op de hoogste zonnestand (21 juni) op verblijfsplekken en gebieden waar langzaam verkeer zich verplaatst en minimaal 30% op buurniveau. Daarnaast moeten er koele schaduwrijke verblijfsplekken (koelteplekken) op loopafstand (300 meter) van de woning aanwezig en openbaar toegankelijk zijn. Wat betreft verblijfsplekken gaan we nader onderzoeken of daar overal voldoende schaduw is. Hetzelfde geldt voor de koelteplekken. In de gemeente is nu al wel bijna overal op minder dan 300 meter lopen een plek met verkoelend groen (met bankje) aanwezig. Op de belangrijkste fiets- en wandelroutes in Houten-Noord en in de kleine kernen is al veel schaduw. In 2040 (wanneer we klimaatproof willen zijn) is in Houten-Zuid naar verwachting ook veel schaduw op de langzaam verkeerroutes omdat de bomen dan een stuk groter zijn.

De 30% schaduw op buurniveau halen we in Houten-Noord maar nog niet helemaal in Houten-Zuid en in de kleine kernen. Naar verwachting zullen we in 2040 wel overal op minimaal 30% zitten. We gaan een lokaal hitteplan maken ter bescherming van kwetsbare bewoners.

Speerpunt 4: Gevolgbeperking klimaateffecten vitale en kwetsbare functies

Wij willen als gemeente beter inzicht in het effect van klimaatextremen zoals een overstroming op vitale functies en infrastructuur zoals gemalen, stroomkasten, verdeelstations en noodgeneratoren. In regionaal verband maken we een overzicht van alle vitale en kwetsbare objecten en de impact van een overstroming op deze objecten. In de herfst van 2022 wordt gezamenlijk het ambitieniveau vastgelegd: wanneer onze regio overstromingsrobuust is en wie waarvoor verantwoordelijk is. Er komt ook een handreiking gevolgbeperking. In Houten wordt de optie verkend om de geluidswal rondom de kern Houten in te zetten als dijk voor schadebeperking bij een overstroming.

Speerpunt 5: Klimaatbewustzijn en handelingsperspectief bewoners en bedrijven

Om onze gemeente aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering, hebben we de hulp nodig van bewoners, bedrijven, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Door communicatie over de gevolgen van klimaatverandering en maatregelen daartegen vergroten we het bewustzijn bij particulieren. We willen bewoners en bedrijven met verschillende stimuleringsregelingen stimuleren daken af te koppelen en hun perceel te vergroenen (of groen te houden). Voorlopig gaan we nog geen verplichting opleggen, met uitzondering van het herstel van afkoppelmaatregelen in de Vinex. Om meer bedrijven aan te zetten tot klimaatadaptatiemaatregelen op hun perceel houden we informatiebijeenkomsten voor de verschillende bedrijventerreinen.

Uitvoeringsplan

De verschillende maatregelen en benodigde middelen zijn vastgelegd in een uitvoeringsplan. In dit plan staan concrete activiteiten beschreven om de komende jaren stappen te nemen richting een klimaatadaptief Houten. Veel lopende en toekomstige maatregelen kunnen we dekken vanuit het Water en Rioleringsplan. We werken samen met onze regionale gebiedspartners in het Netwerk Water & Klimaat (NWK) bij het zoeken en aanvragen van subsidies zoals via de impulsregeling klimaatadaptatie van het Rijk. Klimaatadaptatie moet echter vooral steeds meer als standaard onderdeel worden meegenomen bij toekomstige werkzaamheden in de buitenruimte en bij bouwprojecten.

We gaan aan de slag met het creëren van meer koelte- en schaduwplekken, waarbij we al doende leren. Halverwege de planperiode evalueren we of we op de goede weg zijn richting een hittebestendig Houten 2040. Daarnaast beoordelen we in 2025 (mede op basis van een nieuwe klimaatverken-

ning/stresstest voor wateroverlast) waar we dan staan in de aanpak van risicolocaties bij extreme neerslag. Indien nodig intensiveren we inspanningen.